

FORMACIJA VJEROUČITELJA U HRVATSKOJ

Doprinos specijaliziranih časopisa na hrvatskom jeziku

RUDI PALOŠ
Srebrnjak 101
10000 Zagreb

Primljeno:
15. 4. 2012.

Prethodno
priopćenje

UDK 37.13./15:
268(497.5)
050:268(497.5)

Sažetak

U članku je riječ o doprinosu specijaliziranih časopisa za katehezu i religijsku pedagogiju formaciji vjeroučitelja u Hrvatskoj. Dugo postojanje pedagoških časopisa (od 1859. god.) kao i onih na području kateheze i religijske pedagogije (od 1897. god.) uz kraće se prekide nastavlja sve do danas. U novije vrijeme u Hrvatskoj izlaze četiri časopisa koja su isključivo ili znatnim dijelom posvećena vjeronauku u školi i religijskoj pedagogiji. U tim se časopisima raspravlja o formaciji vjeroučitelja, temeljnim pitanjima u vezi s vjeronaukom u školi, o naravi, ulozi i pravnom položaju vjeronauka, šire se obzorja i teme te daju teorijske i praktične upute za cjeloživotno obrazovanje i napredak vjeroučitelja. Kao člankopisci sve su češći i vjeroučitelji te tako oni daju osobni doprinos izobrazbi vlastite profesije.

Ključne riječi: časopis, vjeronauk, vjeroučitelj, formacija vjeroučitelja, religijska pedagogija, kateheza

1. UVOD

U ovom je priopćenju riječ o časopisima na hrvatskom jeziku koji su, isključivo ili znatnim svojim dijelom, posvećeni vjeronauku i vjeroučiteljima u školi. Na početku se ukratko prikazuju takvi časopisi koji su izlazili ili još uvijek izlaze, a zatim se ističe njihov specifičan doprinos formaciji vjeroučitelja u školi u najnovije vrijeme.¹

2. ČASOPISI ZA VJERONAUKE I VJEROUČITELJE U ŠKOLI U HRVATSKOJ

U drugoj polovici 19. st. vjeronauku u školi djelomičnu pozornost posvećuju razni pedagoški časopisi na hrvatskom jeziku, počevši od časopisa »Napredak«, koji izlazi neprekidno od 1859. do danas.²

¹ Cilj je ovoga teksta pokazati raznolikost i bogatstvo tema i rasprava u hrvatskim katehetskim i religijskopedagoškim časopisima, posebice u posljednja dva desetljeća. Bilješke u tekstu potkrepljuju pojedine navode i pokazuju da se o svakoj od tih tema doista raspravljalo i u spomenutim časopisima. Prema tome, spominjanje jednog autora i/ili naslova, a nespominjanje nekih drugih u ovom slučaju nikako ne znači i vrednovanje njihovih tekstova i doprinosa. Osim toga, kad bi se željelo potpunije i iscrpnije prikazati ovu temu, valjalo bi svakako uzeti u obzir i priloge u drugim časopisima, pa i tjednicima i novinama, kao i u knjigama. Ovdje se međutim prije svega željelo pokazati kako časopisi koji su dijelom ili u potpunosti posvećeni katehezi i vjeronauku u školi svojim priložima pridonose izobrazbi i trajnom usavršavanju vjeroučitelja.

² Katehetskih tema ima već u prvim brojevima toga časopisa. Usp. npr. N., *Izabrane katekeze o glavnih istinah vjere naše*, u: »Napredak« 2(1860)9, str. 136–138. Ta se tema nastavlja obrađivati i u sljedećih nekoliko brojeva.

Prvi hrvatski specijalizirani časopis za vjeronauk i vjeroučitelje u školi bio je časopis »Kršćanska škola« (1897–1944).

U doba komunističke vladavine u Hrvatskoj (1945–1990) vjeronauk u školi isprva je nominalno postojao i teorijski je toleriran, iako je praktično, a od 1952. i službeno zabranjen.³ U tom se razdoblju sva vjerska poduka održava isključivo u crkvenim prostorima kao župna kateheza koju provode svećenici i časne sestre uz vrlo rijetke laike. Za katehetsku formaciju i izobrazbu kateheta osnivaju se privatne crkvene škole i instituti koje komunistička država prešutno tolerira, ali ih službeno ne priznaje i ne prihvaća. Za formaciju župnih kateheta Katehetski institut Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu pokreće časopis »Katehist«⁴ (1963–1971).

Godine 1979. počinju izlaziti dva katehetska časopisa. Prvi od njih, »Religiozni odgoj i kateheza«, izlazi samo jednu godinu (ukupno tri dvobroja). Časopis »Kateheza« izlazi redovito od 1979. sve do danas kao tromjesečnik. Od 1979. do 1991. njegov podnaslov glasi: »Časopis za katehezu i pastoral«. Godine 1992. podnaslov se mijenja i glasi: »Časopis za vjeronauk u školi i katehezu«, a od godine 2005. podnaslov je: »Časopis za vjeronauk u školi, katehezu i pastoral mladih«. Od 2001. časopis je djelomično dostupan i na internetu⁵ (sadržaj pojedinih brojeva te cjeloviti tekst »Riječi urednika« i sažeci pojedinih članaka). Od 1999. do 2008. časopis objavljuje Katehetski salezijanski centar, a od 2009. nakladnička kuća Salesiana.

Godine 1994. u Splitu počinje izlaziti časopis vjeroučitelja »Svjedok«, koji kao godišnjak Katehetskoga ureda Splitsko-makarske nadbiskupije izlazi redovito sve do danas. Od prosinca 2005. (br. 12/2005) časopis je cjelovito dostupan i na internetu⁶. Besplatno se dijeli svim vjeroučiteljima u

školama i župnim uredima na području Splitsko-makarske nadbiskupije, te svim katehetskim uredima i visokim crkvenim učilištima u Republici Hrvatskoj.

Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije pokreće 1999. godine časopis »Katehetski glasnik« (tri puta godišnje), koji se u najnovije doba besplatno šalje svim vjeroučiteljima, župnim uredima, crkvenim učilištima i kateheticarima. Na internetu je dostupan sadržaj pojedinih brojeva.⁷

Ured za vjeronauk u školi Zagrebačke nadbiskupije od 2006. izdaje glasilo »Ladja«, časopis za promicanje religioznog odgoja i vrjednota kršćanske kulture, koji izlazi kao tromjesečnik i u potpunosti je dostupan i na internetu.⁸

3. DOPRINOS FORMACIJI VJEROUČITELJA

Četiri postojeća časopisa koja su pretežno ili u cijelosti posvećena vjeronauku i vjeroučiteljima u školi, svaki na svoj način pridonose formaciji vjeroučitelja i promicanju vjeronauka u školi.

Nakon demokratskih promjena u Hrvatskoj, javno se raspravlja o potrebi i načinu uvođenja vjeronauka u školu. Časopis »Kateheza« redovito prati i promiče raspravu oko ponovnog uvođenja vjeronauka u školu.⁹ Na njegovim se stranicama usko-

³ Usp. M. SRAKIĆ, *Zabrana školskog vjeronauka u doba komunizma*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 2000. Vidi također: S. ŠOTA, *Sudbina vjeronauka u Dakovačkoj i Srijemskoj biskupiji od 1944. do 1960.*, Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije, Zagreb, 2011.

⁴ Usp. R. PALOŠ, *Bibliografija časopisa »Katehist« (1963–1971)*, u: »Kateheza« 27(2005)1, str. 72–86.

⁵ Usp. www.salesiana.hr

⁶ Usp. www.nadbiskupija-split.com/katehetski/vijesti/Svjedok/

⁷ <http://www.nku.hbk.hr/katehetski-glasnik>

⁸ www.glas-koncila.hr/ladja

⁹ Prvi se članci o toj temi pojavljuju 1990. godine. Usp. npr. J. M. HULL, *Velika Britanija. II. Rel.*

ro objavljuje nacrt, a nedugo nakon toga i cjeloviti plan i program srednjoškolskog vjeronauka u školi, kao i pojedine nastavne jedinice novonastajućih udžbenika za srednjoškolski vjeronauk.¹⁰ Sukladno već ustaljenoj praksi, na stranicama tog časopisa prati se i izvještava o važnim skupovima i raspravama o vjeronauku u školi te o početnoj i trajnoj formaciji vjeroučitelja.¹¹

S pojavom novih specijaliziranih časopisa za vjeronauk u školi i za vjeroučitelje širi se raspon i vrsta predmeta o kojima se raspravlja. Sve se to nastavlja uz postupno kvalitetno i kvalitativno poboljšanje sve do danas.

Dok je u prvim godinama bilo potrebno objašnjavati neke najosnovnije pojmove i teme, u što su bili uključeni ponajprije stručnjaci, ponajviše klerici, s vremenom se to izmijenilo tako da se može opravdano reći kako danas u formaciji vjeroučitelja i promicanju vjeronauka u školi u časopisima ravnopravno sudjeluju i sveučilišni profesori i drugi stručnjaci s najvišim akademskim titulama s područja religijske pedagogije i katehetike, ali i brojni vjeroučitelji iz svih vrsta škola i odgojno-obrazovnih područja u kojima postoji vjeronauk u školi i odgoj u vjeri, drugim riječima, od ranog djetinjstva i predškolske dobi pa sve do srednje škole i odrasle dobi. Ravnopravno i s jednim i s drugima kao člankopisci, predavači na stručnim skupovima, savjetnici i voditelji radnih skupina javljaju se i brojni drugi stručnjaci, nastavnici i profesori, ponajprije pedagoških i humanističkih, ali i drugih znanosti i odgojno-obrazovnih područja.

4. NEKA TEMELJNA PITANJA

4.1. *Vjeronauk u školi: da ili ne?*

S nadolaskom demokratskih promjena javlja se i rasprava o mogućim promjenama u školskom odgojno-obrazovnom sustavu

i o mogućem uvođenju vjeronauka u škole. Iako se neki još uvijek pitaju treba li vjeronauk uvesti u škole ili ne, većina se autora slaže kako je to potrebno, ali se njihova mišljenja razilaze kad je riječ o vrsti i obliku tog predmeta. Primjerice, neki smatraju da to treba biti predmet »Religiozna kultura«, što bi bio dokaz o poštivanju vrijednosti suvremene civilizacije.¹²

odgoj u državnim školama, u: »Kateheza« 12(1990)2, str. 76–79. Posebno je u tom smislu zanimljiv posljednji broj iz 1990-og godini, koji je u potpunosti posvećen raspravi o (ponovnom) uvođenju vjeronauka u školu. Usp. »Kateheza« 12(1990)4, str. 1–74. Prvi broj 1991. godine donosi radove XVIII. Katehetske ljetne škole održane u Đakovu od 27. do 31. lipnja 1990. na temu »Naša kateheza i aktualne društvene promjene«. Usp. M. ŠIMUNOVIĆ, *Religijski odgoj i kateheza u sadašnjim previranjima (sinteza rada XVIII. KLJŠ)*, u: »Kateheza« 13(1991)1, str. 80–84.

¹⁰ Usp. npr. *Vjeronaučni program za srednje škole i ogledne vjeronaučne nastavne jedinice*, u: »Kateheza« 13(1991)2, str. 1–80; *Vjeronaučni program za srednje škole (Opće upute)*, u: »Kateheza« 13(1991)2, str. 7–8; *Prvi obrisi vjeronaučnog udžbenika*, u: »Kateheza« 13(1991)2, str. 63; *Program katoličkog vjerskog odgoja u srednjoj školi i tematske cjeline prvog vjeronaučnog udžbenika za srednje škole*, u: »Kateheza« 13(1991)3, str. 1–76; M. PRANJIC, *Program katoličkog vjerskog odgoja u srednjoj školi*, u: »Kateheza« 13(1991)3, str. 5–18.

¹¹ Usp. *Vjerski odgoj u školi i župnoj zajednici s posebnim naglaskom na programima i profilu vjeroučitelja. Zbornik radova 19. KLJŠ. Program rada 19. KLJŠ*, u: »Kateheza« 15(1993)1, str. 10–11; V. POLJAK, *Vjeronaučni program za srednje škole i vjeronaučni udžbenik za I. razred srednje škole*, u: »Kateheza« 14(1992)1, str. 53–55; B. TADIĆ, *Uspješan start vjeronauka u srednjim školama*, u: »Kateheza« 14(1992)2, str. 64–65; N. MIHANOVIĆ, *Upute o nastavi školskog vjeronauka u osnovnoj i srednjoj školi u Republici Hrvatskoj u školskoj godini 1992/93*, u: »Kateheza« 14(1992)3, str. 58–59.

¹² Usp. npr. KATEHETSKO VIJEĆE BKJ, *Izjava Katehetskog vijeća BKJ. Religiozna kultura u školi*, u: »Kateheza« 12(1990)4, str. 14–15; M. VOGRI-NEC, *Skladan život. Škola i vjera: Uvođenje religiozne kulture je poštivanje vrijednosti civilizacije*, u: »Kateheza« 12(1990)4, str. 15–16; I. MLIVONČIĆ, *Prijedlozi za promjene školskog sustava. Izučavanje religiozne kulture*, u: »Kateheza« 12(1990)4, str. 16–17.

Istodobno se tumači kako »školsko religiozno obrazovanje nije vjeronauk«¹³ i podsjeća na to »što je bio vjeronauk u školama prije rata«¹⁴. Pošto se ustvrdilo kako »naziv nije formalno pitanje«¹⁵ i priznalo da je vjeronauk na određeni način »unutarcrkveno pitanje«¹⁶, ali i »prvotni zadatak«¹⁷, naglašava se kako o njemu treba raspravljati i odlučivati »ozbiljno, blago i temeljito«¹⁸. Ukazano je na povezanost i autohtonost »vjeronauka između Crkve i države«¹⁹ te se na kraju odlučilo da se u hrvatske škole uvede konfesionalni vjeronauk kao izborni predmet.

4.2. Lik, formacija i osoba vjeroučitelja u školi

Zahvaljujući kateheticarima i religijskim pedagogima koji su se školovali na raznim europskim i domaćim učilištima, osim o identitetu vjeronauka u školi raspravlja se i o identitetu vjeroučitelja u školi.²⁰

Dok se prije demokratskih promjena govorilo prvenstveno o župnom kateheti, nakon demokratskih promjena, a osobito nakon uvođenja vjeronauka u školu, u središtu su pažnje lik, formacija i osoba vjeroučitelja u školi. Upoznavanju sa suvremenim zbivanjima i razmišljanjima pomažu i prilozi preuzeti iz »Religijskopedagoško katehetskog leksikona«, koji se u hrvatskom izdanju pojavio upravo na početku uvođenja vjeronauka u školu. Neki članci, izravno preuzeti u časopisu »Kateheza« upravo iz tog djela, upoznaju čitatelje sa specifičnošću vjeronauka kao školskog predmeta, odnosno vjeroučitelja kao zaposlenika u školi. Važno je i upoznavanje s mjestom i položajem vjeronauka u zapadnim zemljama. Istodobno se pojašnjava kako uvođenje vjeronauka u škole ne znači i ne smije voditi ukidanju župne kateheze.²¹

Daljnem pojašnjavanju mjesta i uloge vjeroučitelja u školi pridonose prvi vjeroučitelji u suvremenoj hrvatskoj školi. U

svojim intervjuima oni iznose svoja iskustva, strahove, odnos prema učenicima i pogled na vjeronauk u školi.²²

Od početka se organiziraju posebni seminari za vjeroučitelje i provode istraživanja o školskom vjeronauku.²³ Pojašnjavanju međuodnosa župne kateheze i vjeronauka u školi pridonose i razmišljanja o ulozi i mjestu župnika u župnoj katehezi i vjeronauku u školi.²⁴ Ukazuje se i na važ-

¹³ *Rasprava o promjenama školskog sustava. Školsko religiozno obrazovanje nije vjeronauk. Katolički bogoslovni fakultet – žrtva komunističke ideologije*, u: »Kateheza« 12(1990)4, str. 5–6.

¹⁴ S. RENDIĆ, *Što je bio vjeronauk u školama prije rata*, u: »Kateheza« 12(1990)4, str. 32–33.

¹⁵ M. PRANJIĆ, *Naziv nije formalno pitanje*, u: »Kateheza« 12(1990)4, str. 48–49.

¹⁶ M. GALEKOVIĆ, *Vjeronauk – unutarcrkveno pitanje*, u: »Kateheza« 12(1990)4, str. 66–67; M. MIHALJ, *Odgovor na članak »Vjeronauk – unutarcrkveno pitanje«*. *Zar je vjeronauk samo unutarcrkveno pitanje?*, u: »Kateheza« 12(1990)4, str. 69–71.

¹⁷ S. KOŽUL, *Vjeronauk – unutarcrkveno pitanje ili prvotni zadatak*, u: »Kateheza« 12(1990)4, str. 67–69.

¹⁸ M. CERIĆ, *Ozbiljno, blago i temeljito*, u: »Kateheza« 12(1990)4, str. 64–66.

¹⁹ J. JAKŠIĆ, *Vjeronauk između Crkve i države*, u: »Kateheza« 12(1990)4, str. 72–73.

²⁰ Usp. J. BALOBAN, *Duhovno-vjernički identitet vjeroučitelja*, u: »Kateheza« 14(1992)1, str. 10–23; M. PINJUH, *Profesionalni identitet odgojitelja u vjeri*, u: »Kateheza« 15(1993)1, str. 52–59.

²¹ Usp. M. PRANJIĆ (ur.), *Religijskopedagoški katehetski leksikon*, Katehetski salezijanski centar, Zagreb, 1991. Vidi također: »Kateheza« 12(1990)2 (tematski broj).

²² Prvi takav intervju objavljen je u prvom broju 14. godišta »Kateheze«. Usp. I. KEZIĆ, *Interview. I učenici čine profesora. Vjera ulazi u cjelokupni čovjekov život, ne tek u neki njegov kutak*, u: »Kateheza« 14(1992)1, str. 6–9.

²³ Usp. M. PRANJIĆ, *Vjeronaučni program za srednje škole. Rezultati istraživanja srednjoškolskih ravnatelja i vjeroučitelja grada Zagreba i okolice*, u: »Kateheza« 14(1992)3, str. 9–22; *Seminar za srednjoškolske vjeroučitelje. Zagreb, 9. 9. 1992. (dvorana »Vijencac«, Kaptol 29)*, u: »Kateheza« 14(1992)4, str. 66–72.

²⁴ Usp. J. BALOBAN, *Uloga župnika-koordinatora u vođenju vjeronauka u školi*, u: »Kateheza« 14(1992)3, str. 50–57.

nost profesionalnog identiteta vjeroučitelja koji je ujedno i odgojitelj u vjeri, a njegovoj stručnosti kao vjeroučitelja trebaju pridonijeti i neke konkretne metodičke upute i upute u primjenu ljestvica vrednovanja.²⁵

Zbog ratnih se i poratnih okolnosti nakon Domovinskog rata vjeronauk nije mogao jednakomjerno uvoditi u sve hrvatske škole, ali se ipak postupno prelazi na razmišljanje o potrebi cjeloživotne formacije vjeroučitelja. Tome pomažu razmišljanja o »vjeroučitelju i njegovoj ulozi« u suvremenoj hrvatskoj stvarnosti, kao i o mjestu u ulozi vjeroučitelja u novoj evangelizaciji.²⁶

4.3. Narav i uloga vjeronauka u školi

Nedugo nakon uvođenja vjeronauka u školu počinje se raspravljati i o njegovoj naravi i ulozi u školi. Vjeroučitelji i katehete pozvani su na »formiranje za katehezu modernog vremena«²⁷. S obzirom na školski vjeronauk, vjeroučitelji se upoznaju s načelom korelacije i elementima planiranja u njemu.²⁸ Vjeronaučni udžbenik je nastavno sredstvo i pomagalo u izvođenju vjeronaučne nastave, a svaku vjeronaučnu temu valja ujedno i kvalitetno metodički obraditi. Tome će pridonijeti i primjena didaktičkih medija.²⁹ Vjeronauk je predmet koji obrazuje, za koji se valja sustavno i kvalitetno pripremati, a to je ujedno i predmet u kojemu se vrednuje učenički rad, znanje i zalaganje.³⁰ Jedna mogućnost za unapređivanje vjeronauka u školi jest i primjena i promicanje kooperativnosti u vjeronauku u školi.³¹

Iako su statistički podaci pokazivali da je velik broj učenika prihvatio vjeronauk, ne samo u osnovnoj nego i u srednjoj školi, ipak se sve više osjećala potreba za njegovim preispitivanjem i preustrojem. U tu se svrhu, osim redovitih oblika cjeloživotne izobrazbe vjeroučitelja u okviru Zimske i Ljetne katehetske škole, organiziraju i

posebni skupovi, kao što je npr. bio katehetski kolokvij 1998. godine.³²

5. DANAŠNJE STANJE

S ustanovljivanjem Nacionalnoga katehetskog ureda (1997) i s pojavom novih katehetskih časopisa, širi se i obzor tema o kojima se raspravlja. Tako se može sve više govoriti o redovitoj i cjeloživotnoj formaciji vjeroučitelja u Hrvatskoj danas.

²⁵ M. PINJUH, *Profesionalni identitet odgojitelja u vjeri*, u: »Kateheza« 15(1993)1, str. 52–59; I. GAVRAN, *Ljestvice vrednovanja dimenzija kontrole – vježbe 1–5*, u: »Kateheza« 15(1993)1, str. 63–67.

²⁶ R. PALOŠ, *Vjeroučitelj i njegova uloga u Hrvatskoj danas*, u: »Kateheza« 16(1994)2, str. 94–110; Ž. KUSTIĆ, *Vjeroučitelj i nova evangelizacija*, u: »Kateheza« 16(1994)2, str. 111–121.

²⁷ A. MRVELJ, *Formiranje katehista za katehezu modernog vremena*, u: »Kateheza« 17(1995)2, str. 140–150.

²⁸ Usp. A. T. FILIPOVIĆ, *Načelo korelacije u školskom vjeronauku. Analiza njegove službene provedbe u Njemačkoj od »Zielfelderplana« 1973. do Temelnog plana 1984.*, u: »Kateheza« 17(1995)2, str. 108–119; ISTA, *Načelo korelacije u školskom vjeronauku (2)*, u: »Kateheza« 17(1995)3, str. 202–210.

²⁹ Usp. R. PALOŠ, *Vjeronaučni udžbenik kao nastavno sredstvo*, u: »Kateheza« 17(1995)4, str. 258–268; J. JAKŠIĆ, *Teze i načela za oblikovanje i analizu katekizama i katehetskih priručnika*, u: »Kateheza« 17(1995)4, str. 269–275; A. T. FILIPOVIĆ, *Didaktika školskog vjeronauka – Elementi planiranja*, u: »Kateheza« 17(1995)4, str. 276–285; M. PRANJIĆ, *Vjeronaučni udžbenici kao pomagala u izvođenju vjeronaučne nastave*, u: »Kateheza« 18(1996)2, str. 84–95; V. MIHALJEVIĆ, *Uloga didaktičkih medija u religioznom odgoju i katehezi*, u: »Kateheza« 18(1996)4, str. 285–291.

³⁰ R. PALOŠ, *Vjeronauk u školi. Predmet koji odgaja i obrazuje*, u: »Kateheza« 33(2011)3, str. 261–275; Ž. MAROVIĆ, *Ocjenjivanje učeničkog napretka*, u: »Kateheza« 26(2004)1, str. 35–56.

³¹ Usp. B. JENDORFF, *Zapovijedi kooperativnog vjeronauka*, u: »Kateheza« 19(1997)4, str. 253–260.

³² *Aktualno stanje školskoga vjeronauka i župne kateheze u Crkvi u Hrvata. Katehetski kolokvij. Velika dvorana »Školske knjige«, Masarykova 28, Zagreb, 30. travnja – 2. svibnja 1998. Program*, u: »Kateheza« 20(1998)3, str. 165. U istome broju »Kateheze« objavljena su sva predavanja s tog kolokvija. Usp. također: A. T. FILIPOVIĆ, *Što je pokazao katehetski kolokvij?*, u: »Kateheza« 20(1998)2, str. 149–150.

5.1. Promicanje vjeroučitelja

Naglašava se potreba za permanentnom izobrazbom vjeroučitelja.³³ Istodobno se ističe važnost svjedočkog vjeronauka i podsjeća na osobitosti katoličkog vjeronauka u odgojno-obrazovnom sustavu javnih škola.³⁴ Vjeroučitelj treba biti profesionalno osposobljen, a to uključuje i njegovu pedagoško-didaktičku i tehničko-organizacijsku osposobljenost. On treba biti čovjek integralne kulture koji je vjernik i eklezijalno ukorijenjen. Treba biti motiviran pa će tada i vjeronauk moći biti kvalitetan. Potrebno je izgrađivati i promicati identitet katoličkog vjeroučitelja, jer je to ujedno i temelj za njegovu kompetenciju i suradnju s drugima.³⁵

5.2. Pravni položaj vjeronauka i vjeroučitelja

Osim o odnosu školskog vjeronauka i župne kateheze, govori se i o organizacijskim i pravnim aspektima ostvarivanja vjeronauka u školi. Pojašnjavaju se mogućnosti i odredbe o napredovanju vjeroučitelja u zvanja mentora i savjetnika te način i mogućnost polaganja stručnog ispita.³⁶

5.3. Širenje obzorja i tema koje se obrađuju

Jedno od pitanja kojemu se pristupa i područje za koje se daju smjernice jest odnos vjeroučitelja i sindikata.³⁷ Ponovno se ukazuje na specifičnost školskog vjeronauka i njegova odnosa prema župnoj katehezi. Štoviše, upravo zato da bi se postigao cjelovit odgoj u vjeri, važno je održavati i promicati i župnu katehezu i školski vjeronauk, ali i isticati njihovu međusobnu komplementarnost. Propituje se utjecaj školskog vjeronauka na život mladih i mogućnost religijskog odgoja u sustavu javnih škola.³⁸

Vjeronauk u školi ima odgojnu, kulturnu i evangelizacijsku dimenziju i treba je promicati.³⁹ To je predmet u službi humanizacije odgojno-obrazovnog sustava

³³ Usp. A. HOBLAJ – M. ŠIMUNOVIĆ, *Doškovanje odgojitelja i stručnih suradnika te vjeroučitelja za vjerski odgoj djece u predškolskim ustanovama*, u: »Katehetski glasnik« 1(1999)1, str. 39.

³⁴ Usp. T. IVANČIĆ, *Svjedočki vjeronauk*, u: »Kateheza« 20(1998)4, str. 307–316; ISTI, *Svjedočki vjeronauk*, u: »Katehetski glasnik« 1(1999)1, str. 63; A. PAVLOVIĆ, *Osobitosti katoličkog vjeronauka u odgojno-obrazovnom sustavu javnih škola*, u: »Kateheza« 21(1999)2, str. 137–157.

³⁵ N. LONČARIĆ JELAČIĆ – A. JURIĆ, *Uloga stručnih vijeća vjeroučitelja u cjelokupnoj profesionalnoj i duhovno-vjerničkoj formaciji*, u: »Katehetski glasnik« 4(2002)2, str. 130–132; N. LONČARIĆ JELAČIĆ, *Integralna kultura vjeroučitelja – preduvjet stvaralačkog rada*, u: »Kateheza« 23(2001)1, str. 54–62; V. MANDARIĆ, *Bez motiviranog vjeroučitelja nema kvalitetnog vjeronauka*, u: »Kateheza« 25(2003)1, str. 17–28; A. MATELJAN, *Identitet katoličkog vjeroučitelja. Temelj kompetencije i osnova suradnje*, u: »Kateheza« 25(2003)2, str. 89–100.

³⁶ S. LICE, *Organizacijski i pravni aspekti ostvarivanja vjeronauka u školi*, u: »Kateheza« 20(1998)3, str. 283–285; Z. KUREČIĆ, *Organizacijski i pravni aspekti ostvarivanja vjeronauka u školi*, u: »Kateheza« 20(1998)3, str. 286–289; *Pravilnici o napredovanju i stručnim ispitima vjeroučitelja*, u: »Katehetski glasnik« 1(1999)1, str. 79–99; *Pravilnik o napredovanju učitelja i nastavnika u osnovnom i srednjem školstvu*, u: »Katehetski glasnik« 1(1999)1, str. 79–83; *Prijedlog za napredovanje*, u: »Katehetski glasnik« 1(1999)1, str. 84; *Mentori u odgojno-obrazovnom sustavu*, u: »Katehetski glasnik« 1(1999)1, str. 100; NACIONALNI KATEHETSKE UREDBE HBK, *Kriteriji za izbor vjeroučitelja u zvanje mentora i savjetnika za predškolski odgoj te za vjeronauk u osnovnoj i srednjoj školi*, u: »Katehetski glasnik« 2(2000)1, str. 78.

³⁷ M. VUČICA, *Vjeroučitelj i sindikat – aktualno pitanje*, u: »Kateheza« 21(1999)4, str. 389–396.

³⁸ M. ŠIMUNOVIĆ, *Župna kateheza između dobne kateheze i kateheze živih vjerničkih krugova. Uz novi Plan i program župne kateheze prema novom poimanju župne zajednice*, u: »Kateheza« 22(2000)4, str. 312–319; M. ŠIMUNOVIĆ – A. HOBLAJ, *22. Katehetska ljetna škola. Prema cjelovitosti odgoja u vjeri. Neophodnost župne kateheze i komplementarnosti s vjeronaukom u školi. Split, 29. do 31. kolovoza 2000. priopćenje*, u: »Kateheza« 22(2000)4, str. 373–378; J. JAKŠIĆ, *Priprava za sakramente zahtijeva cjelovit odgoj u vjeri: vjeronauk u školi i katehezu u župi*, u: »Katehetski glasnik« 2(2000)1, str. 100–101.

³⁹ T. PETRIC, *Treba li vjeroučitelj evangelizirati? (Šibenik)*, u: »Katehetski glasnik« 3(2001)1, str.

i promicanja opće i interpersonalne komunikacije.⁴⁰

Širenju obzora i pronalaženju vlastita mjesta školskog vjeronauka u suvremenoj školi pomaže i uklapanje vjeronauka u hrvatski nacionalni obrazovni standard.⁴¹ Vjeroučitelj, a po njemu i vjeronauk u školi, promiču pozitivne vrednote u suvremenom hrvatskom društvu.

Katolički vjeronauk pridonosi i orijentaciji za zvanja. To je i predmet koji istodobno odgaja i obrazuje.⁴²

5.4. *Teorijske i praktične upute za cjeloživotno obrazovanje i napredak vjeroučitelja*

Medicinski pristup sindromu zlostavljanog djeteta, upute i prijedlozi za uspješno savladavanje stresa, teologija međuljudskih odnosa i suradničkog učenja, metode rada s Biblijom, rad u skupinama kao nastavni oblik rada, vrednovanje u nastavi vjeronauka, potrebe učenika – to su samo neke od tema s kojima se u novije doba upoznaju vjeroučitelji u hrvatskim katehetskima i religijskopedagoškim časopisima.⁴³

Iznose se i tumače temeljna polazišta, kriteriji i upute za izradu vjeronaučnih udžbenika, radnih bilježnica i priručnika za osnovnu i srednju školu, razmišlja se o načinima informiranja roditelja i učenika pri upisu na vjeronauk, izrađuje se i predstavlja vodič za vjeroučitelje mentore, savjetnike i nadzornike.⁴⁴

5.5. *Vjeroučitelji za vjeroučitelje: pomoć i poticaj*

Neke od tema koje obrađuju pojedini vjeroučitelji su: korelacija katoličkog vjeronauka i hrvatskog jezika i književnosti, vjeroučiteljeva molitva, terenska integrirana nastava, mjesto i uloga vjeronauka u razdoblju vjeroučenikove adolescencije, mogućnost korelacije vjeronauka u školi i stra-

nih jezika.⁴⁵ Govori se o tome kako se osjeća vjeroučitelj kao razrednik, a kako dje-

105–106; S. JERONČIĆ, *Evangelizacijsko djelovanje vjeroučitelja u izgradnji Crkve i društva (Split)*, u: »Katehetski glasnik« 3(2001)1, str. 106–108; V. MANDARIĆ, *Odgojna, kulturna i evangelizacijska dimenzija vjeronauka u školi*, u: »Kateheza« 23(2001)1, str. 5–17.

⁴⁰ J. ŠIMUNOVIĆ, *Školski vjeronauk u službi humanizacije odgojno-obrazovnog sustava*, u: »Kateheza« 26(2004)1, str. 5–19. Usp. također: M. MIHALJ, *Umijeće komuniciranja*, u: »Svjedok« 12/2005, str. 19–27.

⁴¹ Usp. R. RAZUM, *Vjeronauk u Nacionalnome okvirnom kurikulumu*, u: »Lađa« 4(2009)1, str. 13–26.

⁴² M. O. LLANOS – M. MOHORIĆ, *Doprinos katoličkoga srednjoškolskog vjeronauka orijentaciji za zvanja u Hrvatskoj*, u: »Kateheza« 33(2011)2, str. 101–129.

⁴³ Usp. I. JURIĆ, *Sindrom zlostavljanog djeteta (medicinski pristup)*, u: »Svjedok« 12/2005, str. 9–11; A. CVITANOVIĆ-PALINIĆ, *Kako se uspješnije nositi sa stresom?*, u: »Svjedok« 13/2006, str. 18–20; Đ. KAURLOTO-MARTINIĆ, *Vrjednovanje učeničkih postignuća*, u: »Svjedok« 15/2008, str. 5–8; E. NIMAC, *Vrjednovanje postignuća učenika na socioemocionalnoj razini*, u: »Svjedok« 15/2008, str. 9–23; J. GARMAZ, *Biblija u nastavi vjeronauka*, u: »Svjedok« 14/2007, str. 23–30; VODITELJI STRUČNIH VIJEĆA (prir.), *Metode rada s Biblijom*, u: »Svjedok« 14/2007, str. 31–42.

⁴⁴ Usp. KOMISIJA ZA IZDAVAŠTVO NKU-A HBK – A. PAVLOVIĆ, *Temeljna polazišta, kriteriji i upute za izradu vjeronaučnih udžbenika, radnih bilježnica i priručnika za osnovnu i srednju školu*, u: »Katehetski glasnik« 2(2000)1, str. 90–94; *Radna skupina za informiranje roditelja i učenika prigodom upisa u vjeronauk – Izrada Informativnog listića*, u: »Katehetski glasnik« 2(2000)1, str. 122; D. PAJDAKOVIĆ – Ž. RELOTA – A. VUKMANIĆ – K. KNEŽEVIĆ – K. PIŠKOVIĆ, *Kriteriji-upute za izradbu Informativnog listića: za roditelje i učenike prigodom upisa u vjeronauk u osnovnim i srednjim školama te u predškolskim ustanovama*, u: »Katehetski glasnik« 1(1999)1, str. 101–102; N. LONČARIĆ-JELACIĆ – B. PRKAČIN, *Vodič za vjeroučitelje mentore, savjetnike i nadzornike*, u: »Katehetski glasnik« 2(2000)2, str. 131–134.

⁴⁵ Usp. D. ILIČIĆ, *Korelacija katoličkog vjeronauka i hrvatskog jezika i književnosti u osnovnoj i srednjoj školi*, u: »Kateheza« 30(2008)4, str. 297–309; N. KUZMIČIĆ, *Vjeroučiteljeva molitva. S vjeroučiteljskog motrišta*, u: »Lađa« 6(2011)3, str. 63–64; T. PETKOVIĆ, *Terenska integrirana nastava*, u:

luju i žive vjeroučitelji laici u župnoj zajednici. Postavlja se pitanje može li se i kako biti vjeroučitelj u župnoj zajednici te kako dati »caru carevo, a Bogu Božje«. ⁴⁶

Izravno su korisni i brojni prilozima u kojima se obrađuju pojedine teme i daju konkretne upute za njihovu obradu u nastavi. Osim toga, vjeroučitelji se upoznaju s novim metodama rada, npr. s Biblijom, a tu su i brojni radni listovi koji vjeroučiteljima redovito nude gotove radne materijale. ⁴⁷

6. OTVORENA PITANJA I BUDUĆI ZADACI

Jedno od još uvijek u potpunosti nedovoljno teorijski i praktično riješenih pitanja jest suodnos župne kateheze i vjeronauka u školi. Na to se pitanje, među ostalim, nastoji odgovoriti i organiziranjem posebnih skupova, ponajprije za svećenike, na kojima se promiču novi putevi i načini održavanja župne kateheze. ⁴⁸ Početkom ove godine ponovno je započela daljnja obnova svih vjeronaučnih udžbenika, a traže se i predlažu razni novi i stari oblici trajne formacije.

»Lađa« 2(2007)3, str. 68–71; P. SMONTARA, *Vjeronauk u razdoblju adolescencije*, u: »Lađa« 6(2011)3, str. 113–115; A. STEPINAC, *Strani jezici i katolički vjeronauk*, u: »Lađa« 1(2006)2, str. 42–45.

⁴⁶ VJEROUČITELJICA, *Biti razrednik?*, u: »Lađa« 4(2009)1, str. 97; Ž. VAKULA, *Vjeroučitelji laici u župnoj zajednici*, u: »Lađa« 2(2007)3, str. 100–101; VJEROUČITELJICA, *Caru carevo, a Bogu Božje!*, u: »Lađa« 4(2009)1, str. 94–95.

⁴⁷ N. DOGAN, *Biblija u katezezi*, u: »Kateheza« 20(1998)2, str. 83–93; M. ABRAMOVIĆ, *Biblija i život. Prijedlog vjeronaučnog modela aktualizacije biblijskih tekstova*, u: »Kateheza« 22(2000)2, str. 180–184; P. KARLOVIĆ, *Vrijednosni korijeni motivacije i komunikacije s biblijskim i književnoumjetničkim tekstom u nastavi vjeronauka*, u: »Kateheza« 23(2001)2, str. 155–161; S. PLEVKO, *Radni list 5. Biblija – knjiga nad knjigama*, u: »Lađa« 2(2007)3, str. 82–83; K. PULJKO, *Radni list 7. Biblija: sveta knjiga Židova i kršćana*, u: »Lađa« 2(2007)3, str. 86–87; K. ČAČIĆ, *Radni list 10. Stvaranje u Bibliji*, u: »Lađa« 2(2007)3, str. 92–94; L. JOSIĆ – M. KOŠČAK – D. KREŠIĆ – P. LEŠKOVIĆ – M. P. M. MESAREK – M. SUVAJAC – T. ŠERKINIĆ – I. ŽITNIK, *Biblija u školi: studentski pogled*, u: »Lađa« 2(2007)4, str. 98; K. PIŠKOR, *Radni list 4. Životinje i biljke u Bibliji*, u: »Lađa« 4(2009)3, str. 86–88.

⁴⁸ M. STEPINAC – M. ŠIMUNOVIĆ, *Katehetski stručni skup o Planu i programu župne kateheze. Zagreb, 23. i 24. travnja 1999.*, u: »Katehetski glasnik« 1(1999)1, str. 47–49; *Plan i program župne kateheze prema novom poimanju župne zajednice*, u: »Katehetski glasnik« 2(2000)1, str. 135–191; M. ŠIMUNOVIĆ, *Uloga svećenika u promicanju novih oblika kateheze u župnoj zajednici. Uz Jubilej svećenika Zagrebačke nadbiskupije, 30. listopada 2000. Župnik – odgojitelj vjere i koordinator u promijenjenim prilikama*, u: »Katehetski glasnik« 2(2000)3, str. 130–138; *Katehetska jesenska škola za župnu katehezu*, u: »Katehetski glasnik« 3(2001)1, str. 190–191; I. PAŽIN, *Celebratio catechetica – Privilegirani model rada u župnoj katezezi*, u: »Katehetski glasnik« 8(2010)1, str. 39–54; J. BOZANIĆ, *Odgovornost svećenika u katehetskoj službi*, u: »Katehetski glasnik« 9(2011)3, str. 9–19; M. ŠIMUNOVIĆ, *Svučanje župne zajednice i ostvarivanje kateheze u novim okolnostima*, u: »Katehetski glasnik« 9(2011)3, str. 20–45; J. BALOBAN, *Pastoralno-katehetska dimenzija svećenikovog identiteta*, u: »Katehetski glasnik« 9(2011)3, str. 46–59; Đ. HRANIĆ, *O pastoralno-katehetskim izazovima iz perspektive nekih naših dokumenata. Uvod u raspravu na okruglom stolu Prvo-ga pastoralno-katehetskog kolokvija za svećenike*, u: »Katehetski glasnik« 9(2011)3, str. 60–68.